

Notitie over het uitplanten van korstmossen

W.H.J.M. (Wim) Geraedts¹ & R. (Rita) Ketner-Oostra²

¹Eikendreef 48, 6581 PE Malden (wim@eikendreef.nl); ²Algemeer 42, 6721 GD Bennekom

Abstract: Note on transplanting lichens

Several lichen species were transplanted from the field to a garden, where *Calluna* sods were grouped around an artificial peat bog. Considerable growth was observed in 3-4 yrs time. Lichen transplantation might be applicable in nature restoration.

In de voormalige tuin van Wim Geraedts (Wijchen, Gelderland) blijkt het uitplanten van korstmossen een succes te zijn. Het gaat om enkele *Cladonia*-soorten, een *Cladina*- en twee *Peltigera*-soorten. Het biotoop waarin ze uitgezet zijn, ligt op een wal van heideplaggen om een kunstmatig hoogveentje met een vennetje. Het hoogveentje is ontstaan uit het fijn knippen (0,5 tot 1 cm) van diverse *Sphagnum*-soorten. De heideplaggen waren afkomstig van de Westerheide ten westen van Arnhem en hadden een dikte van 10-15 cm. Hierin waren tijdens het plaggen geen korstmossen aanwezig. Een deels vochtig milieu werd gewaarborgd door het verband van de wal met het veentje. Via de capillaire werking van het veenmos is er deels een vochtig milieu aanwezig. Andere meer droge stukken ontvangen alleen regenwater. De korstmossen waren verzameld op diverse locaties, verspreid over Nederland (zie verder).

De methode van het uitplanten van korstmossen bestond uit het met de hand grof verpulveren van droog korstmos of door het vastzetten van thallus met een prikkertje tussen mos in de aarde. Vanuit de zaadbank in de plaggen kwamen Struikhei (*Calluna vulgaris*) en Dophei (*Erica tetralix*) op, evenals Schapenzuring (*Rumex acetosella*), Schapengras (*Festuca ovina* s.l.) en enkele mossen.

Resultaten:

1. Fijn gemaakt droog Rood bekermos (*Cladonia coccifera* afkomstig van de Loenermark) gaf na drie jaar enkele bekervormige podetiën te zien met op de randen rode apotheciën; dit vooral op de noordwestkant van de plaggenwal, temidden van Heide-klauwtjesmos (*Hypnum jutlandicum*), dat spontaan was gaan groeien.

Figuur 1. Opname (detail en overzicht) van een deel van het uitplantexperiment

2. Op de noordoosthelling van de wal (inclinatie 20°) is 1.3 x 3 cm Gevorkt heidestaartje (*Cladonia furcata*), afkomstig van De Hamert, vastgeprikt, dat na vier jaar 8 x 13 cm groot is geworden. Hier groeide in 2005 ook Zomersneeuw (*Cladonia foliacea*), afkomstig van de Hatertse Vennen, te midden van Gewoon gaffeltandmos (*Dicranum scoparium*) en Heide-klauwtjesmos.
3. Eveneens op de wal (met expositie noordoost en inclinatie 15°) is 2 x 2 cm Open rendiermos (*Cladina portentosa*), afkomstig van de Loermark, vastgeprikt. Na vier jaar - in 2005- waren de afmetingen daarvan 6 x 6 cm.
4. Vastgezet Zwart leermos (*Peltigera neckeri*), afkomstig van De Haere bij Nunspeet, mat 2 x 2 cm bij het vastzetten en bleek in 2005 een oppervlak van 10 x 10 cm te hebben. Merels, op zoek naar nestmateriaal of wormen, hebben dit stuk meerdere malen vernield, waarna het weer met stokjes werd vastgezet. Klein leermos (*Peltigera rufescens*) is in augustus 2005 verzameld van een oude brandplek in De Dellen bij 't Harde en vertoonde na uitplanten opmerkelijke toename in oppervlak.

De groei van de korstmossen vond vooral plaats in de winterperiode. Jaarlijks werd een of tweemaal het te veel aan plantenmateriaal teruggeknipt op plekken waar Struikheide of Schapenzuring te hard groeiden, om zo meer ruimte voor de korstmossen te creëren. Binnen redelijk korte tijd is vestiging en opmerkelijke groei geconstateerd vanuit de zeer kleine tot vrij kleine delen van enkele korstmossoorten. In het hoogveentje bleek hetzelfde mogelijk voor veenmossoorten.

We geven deze resultaten als aansporing voor verdere experimenten. Het opschalen van deze kleinschalige proeven naar natuurterreinen biedt wellicht extra kansen voor het behoud van bedreigde soorten.

André Aptroot wordt bedankt voor het determineren van de *Peltigera*-soorten.